

Број: 011-00-00017/2012-05

Датум: 12.12.2013. године

Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности, у поступку надзора над применом Закона о заштити података о личности, а по службеној дужности, поводом обраде података у оквиру "Портала судова Србије" успостављеног од стране Министарства правде Републике Србије, сада Министарства правде и државне управе Републике Србије, са седиштем у Београду, ул. Немањина 22 - 26, као Руковаоца података, на основу чл. 56 ст. 2. тач. 1. и 2. и чл. 58. Закона о заштити података о личности ("Сл. гласник РС", бр. 97/2008, 104/2009 - др. закон, 68/2012 - одлука УС и 107/2012, у даљем тексту: ЗЗПЛ), чл. 33 ст. 5 Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја („Сл. гласник РС“, бр. 120/04, 54/07, 104/09 и 36/10) и чл. 192. ст. 1. Закона о општем управном поступку, доноси

РЕШЕЊЕ

I

ЗАБРАЊУЈЕ СЕ Министарству правде и државне управе даља обрада података о личности странака и учесника у поступцима пред судовима опште надлежности која се супротно условима из члана 13. ЗЗПЛ, и супротно одредбама чл. 8. тач. 1, 2, и 6. и чл. 16. - 18. ЗЗПЛ, врши у оквиру Портала судова Србије на адреси www.portal.sud.rs, без њиховог пристанка или законског овлашћења, као и у обиму који је непотребан за остварење сврхе обраде, и то:

1. У оквиру *извршног поступка*: имена и презимена и адресе становања (место, улица, број) свих извршних поверилаца, као и оних извршних дужника који нису уписаны у Регистар извршних дужника.
2. У оквиру *ванпарничног поступка*: имена и презимена и адресе становања (место, улица, број) учесника у поступку расправљања заоставштине, поступку проглашење несталог лица за умрло, поступку лишења, враћања или продужења родитељског права, поступку давања дозволе за малолетнички брак, као и у поступцима предлагача и противника предлагача у поступку лишења пословне способности.
3. У оквиру *парничног поступка*: имена и презимена и адресе становања странака (место, улица, број).

4. У оквиру поступка у *радним споровима*: имена и презимена и адресе становљања странака (место, улица, број).
5. У оквиру *кривичног поступка*: имена и презимена окривљених и адресе њиховог становљања (место, улица, број).

Ова забрана је привремена и трајаће до отклањања наведених неправилности у обради.

Министарство правде и државне управе Републике Србије дужно је да по пријему овог решења привремено обустави даљу обраду података у оквиру „*Портала судова Србије*“ на тај начин што ће ОДМАХ затворити све приступе бази података из локалних и спољних мрежа, а на порталу, на адреси www.portal.sud.rs, истакнути обавештење да је Решењем Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности, број: 011-00-00623/2011-05 од 12.12.2013. године, привремено забрањен даљи рад Портала, као и даљи унос и обрада података из става 1. тач. 1. - 5.

Министарство правде и државне управе Републике Србије дужно је да обавести судове о предузетим мерама Повереника и на свом сајту на адреси www.mpravde.gov.rs постави интегралну верзију решења у .doc и .pdf формату, са могућностју преузимања.

II

Министарство правде и државне управе Републике Србије дужно је да **ОТКЛОНИ НЕПРАВИЛНОСТИ** из става 1. тач. 1. - 5. овог решења, у року од **30** (тридест) дана од дана његовог пријема.

III

О поступању по овом решењу Министарство правде и државне управе обавестиће Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности писаним путем, у року од **3** (три) дана од истека рока из става 2. диспозитива овог решења.

О бразложење

Поступак надзора над спровођењем и извршавањем ЗЗПЛ отворен је по службеној дужности на основу више пријава поднетих Поверенику за информације од јавног значаја и заштиту података о личности (у даљем тексту: Повереник), у којима је указано на недозвољен обим обраде података о личности учесника у поступцима пред судовима опште надлежности, која се врши у оквиру интернет Портала судова Србије (у даљем тексту: Портал).

При чињеници да се објављивањем података о личности путем Портала истима може приступити од стране неограниченог број корисника Интернета, са било које ИП адресе на вебу, који их потом могу преузети, сачувати, умножити и даље делити, Повереник је са посебном пажњом анализирао овакав вид обраде налазећи да се и квалитативно и квантитативно битно разликује од оне која се врши путем уобичајених, или електронских огласних табли у зградама судова, предвиђених чланом 92. Судског пословника ("Сл. гласник РС", бр. 110/2009, 70/2011 и 19/2012).

У погледу обраде која се врши у оквиру Портала, Министарство се појављује у улози самосталног Руковаоца података.

Оно нема својство Обрађивача података у значењу датом одредбом члана 3. тачка 8. ЗЗПЛ, јер му предметна обрада од стране судова није поверена на основу закона, нити на основу закљученог уговора.

Иако се оно фактички појављује у улози обрађивача података, вршећи објављивање података о личности путем Портала у име и за рачун судова, Министарство нема правни основ за такву обраду.

Међутим, чак кад би на страни Министарства такав основ и постојао, он не постоји на страни судова, као фактичким руковалацом података (осим у погледу Књиге извршних дужника и објављивања јавних продаја у извршном поступку), како у позитивно-правним прописима, тако ни у сагласности лица чији се подаци обрађују.

Такође, Министарство нема својство ни Корисника података у значењу датом одредбом члана 3. тачка 7. ЗЗПЛ, иако практично користи податке судова након њиховог уноса у електронске уписнике и евидентије прописане Судским пословником.

Иако подзаконски акти према одредбама ЗЗПЛ не могу бити правни основ за обраду, радњу обраде у виду уступање података из АВП апликација (автоматско вођење судских предмета) за потребе Портала Министарства, судови врше у складу са чланом 140. Судског пословника који предвиђа, не само за размену података са другим правосудним органима коришћењем ИКТ, већ и размењивање податке са другим државним органима, водећи рачуна о заштити и тајности података. Међутим, размењивање и уступање података не може се уподобити са радњом обраде у виду њиховог (јавног) објављивања.

При свему овоме, Министарство као орган власти не може вршити обраду у оквиру Портала ни на основу члана 13. ЗЗПЛ, не само због тога што обрада без пристанка од стране органа власти представља изузетак од обраде са пристанком која није примерена обради која се у оквиру Портала врши, већ и због чињенице да у конкретном случају нису испуњени кумулативни услови прописани наведеним чланом који би такву обраду чинили дозвољеном.

Министарство је своје ставове о легалности предметне обраде базирало на произвољној констатацији да су уписници судова "јавне књиге", из чега је даље проистекло погрешено закључивање и у погледу дозвољености овакве обраде, па коначно и у погледу њене легитимности.

Неодрживост оваквог става Повереник је елаборирао у датом Упозорењу.

Оно што је најважније, јесте чињеница да се јавност расправљања не може изједначавати са ширим појмом јавности рада суда, а посебно не са јавним објављивањем података о личности из АВП апликација, проистеклих из судских поступака пред судовима опште надлежности. Појам «јавног» не може се једнозначно тумачити, нити се може сматрати да подаци о личности, само због тога што су

саопштени делу јавности на јавној расправи или претресу, или у оквиру јавно објављене одлуке суда, по аутоматизму постају јавни за сва остала лица, у конкретном случају, за неограничени број корисника Интернета који са било које тачке на планети могу да приступе садржајима на Порталу.

Да је управо тако, говоре у прилог и бројна ограничења начела јавности у поступцима пред судовима опште надлежности, па и ограничења прописана Судским пословником који у погледу обавештавања медија, као несумњивог *дела јавности*, прописује дужност обезбеђивања приступа медијима актуелним информација и поступцима који се воде у суду, водећи рачуна о интересима поступка, *приватности*, као и *безбедности* учесника у поступку. Чак и да није тако, Повереник је у датом Упозорењу указао да је сваки Руковалац података дужан да води рачуна о примени ЗЗПЛ и Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја ("Сл. гласник РС", бр. 120/2004, 54/2007, 104/2009 и 36/2010), користећи „*тест јавног интереса*“ како би на одговарајући начин одредио претежни интерес приликом сваке обраде података, водећи при том рачуна и о начелу сразмерности у обради података и сврси коју таквом обрадом жели постићи (члан 8. тачка 2, 6. и 7. ЗЗПЛ). Применом овог теста из члана 8. Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја, у сваком конкретном случају може се установити да ли интерес јавности да зна претеже у односу на заштиту од озбиљне повреде другог претежнијег интереса заснованог на уставу или закону, који у смислу одредбе члана 14. наведеног Закона може представљати *право на приватност и право на углед*.

Начелно, подаци садржани у судским списима имају карактер информација од јавног значаја, у смислу члана 2. Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја, и као такве оне могу бити легитиман предмет захтева за слободан приступ информацијама од јавног значаја од сваког лица, укључујући новинаре, медије и др, без обавезе доказивања правног интереса.

Међутим, напред наведено не имплицира закључак да су све информације у судским списима јавне, нити да Портал, односно Министарство, треба *проактивно* да објављује такве информације, од којих највећи број управо представљају подаци о личности странака и других учесника у поступцима пред судовима опште надлежности.

Не придржавајући се напред наведених принципа, а немајући правни основ за обраду садржан у закону, Министарство је сматрало целисходним да "из разлога транспарентности и јавности рада суда" на Порталу објави имена и презимена и адресе становаша странака у поступцима пред судовима опште надлежности, што представља прекомерну и несразмерну обраду која није у корелацији са претпостављеном и недовољно јасном сврхом обраде, која није прописана, а врши у оквиру Портала.

На тај начин, беспотребно је угрожено право на приватност великог броја лица, од којих поједини на овај начин бивају неправедно стављени на "стуб срама", јавним објављивањем путем Интернета њихових података о личности у току самог трајања поступка.

Уколико сврху Портала представља "повећање транспарентности, ефикасности и јавне контроле рада судова" путем пружања могућности да јавност хронолошки прати

све фазе судских поступака, а на тај начин и ажурност поступајућих судија, таква сврха била би остварена и без навођења података о личности учесника у поступку, навођењем њихових имена и презимена и адреса становља.

Када би Руковалац података имао законско овлашћење за обраду података о личности која се врши у оквиру Портала, наведена сврха била би у потпуности остварена уколико би предмети били означени *посебно додељеном шифром* чију би везу са деловодним бројем знале само *странке у поступку*, док би остала лица заинтересована за информације из одређеног судског поступка своје право могла остављивати у складу са одредбама Закона о слободном приступу информацијама од јавног значаја. Овакав начин претраге представљао би пандан одредби члана 97. став 2. Судског пословника, који прописује да се *странке, њихови пуномоћници* и друга *овлашћена лица* обавештавају о стању предмета у писарници на основу података из уписника и списка, те да ће се обавештења ограничити на нужне податке *о стадијуму поступка* у коме се предмет налази.

С друге стране, праћењем кретања предмета означеног одређеним бројем, јавност би могла да стекне увид у ажурност и ефикасност рада одређеног судије који је задужен конкретним предметом.

Обављени надзор од стране Повереника јасно је указао на *неразумевање начела транспарентности*, како од стране Министарства као органа извршне власти, тако и од стране самих судова.

При чињеници да транспарентност у раду органа јавне власти подразумева објављивање информација, које према одредбама ЗЗПЛ представља један од видова радњи обраде (уколико су предмет објављивања подаци о личности), неопходно је водити рачуна о свим аспектима дозвољености такве обраде, а превасходно у погледу постојања правног основа за њено вршење.

Примена наведеног начела, као једног од најзначајнијих у борби против корупције и сваке друге злоупотребе власти, не би смела бити лишена законског оквира у којем се врши.

С тим у вези, сходно одредбама члана 8. ЗЗПЛ, обрада података о личности није дозвољена ако физичко лице није дало пристанак за обраду, односно ако се обрада врши без законског овлашћења; ако се обрада врши у сврху различиту од оне за коју је одређена, без обзира да ли се врши на основу пристанка лица или законског овлашћења за обраду без пристанка; ако сврха обраде није јасно одређена, ако је изменењена, недозвољена или већ остварена; ако је лице на које се подаци односе одређено или одредиво и након што се оствари сврха обраде; ако је начин обраде недозвољен; ако је податак који се обрађује непотребан или неподесан за остварење сврхе обраде; ако су број или врста података који се обрађују несразмерни сврси обраде и ако је податак неистинит и непотпуни, односно када није заснован на веродостојном извору или је застарео.

Наведена одредба представља разраду уставног начела садржаног у члану 42. које јемчи заштиту података о личности, прописујући да се прикупљање, држање, обрада и

коришћење података о личности уређују законом, да је забрањена и кажњива употреба података о личности изван сврхе за коју су прикупљени осим за потребе вођења кривичног поступка или заштите безбедности Републике Србије на начин предвиђен законом и да свако има право да буде обавештен о прикупљеним подацима о својој личности у складу са законом, као и право на судску заштиту због њихове злоупотребе.

У погледу обраде података о личности странака и учесника у поступцима пред судовима опште надлежности Повереник је утврдио да Портал у делу који се тиче **извршног поступка**, објављује податке о личности извршних поверилаца, и то: име и презиме и адресу становаша (место, улица, број), да се до података о личности извршних дужника може доћи претрагом путем апликације „Ток предмета“ или у оквиру „Регистра извршних дужника“, да се подаци о личности извршних дужника јавно објављују на Порталу без обзира на статус предмета, те да се подаци о личности одређеног броја извршних дужника, добијених опцијом претраге под називом „Ток предмета“, не налазе и у делу базе података до које се долази претрагом путем Регистра извршних дужника. Путем наведеног Регистра, могуће је доћи само до података оних правних субјеката (па и извршних дужника, физичких лица) уписаних у Књигу извршних дужника за територију Републике Србије.

Закон о извршењу и обезбеђењу ("Сл. гласник РС", бр. 31/2011 и 99/2011 - др. закон) познаје само објављивање Огласа *о продаји јавним надметањем* на интернет страницама надлежног суда (члан 96. Закона), при чему Судски пословник ("Сл. гласник РС", бр. 110/2009, 70/2011, 19/2012 и 89/2013) у члану 58. предвиђа могућност објављивања информација само о *правноснажно окончаним поступцима* када је то законом, или посебним прописом предвиђено, као и у случајевима за које је јавност посебно заинтересована.

За разлику од јавног објављивања података извршних дужника у оквиру апликације „Ток предмета“, у делу базе података којем се приступа претрагом путем „Регистра извршних дужника“, долази се до података само оних правних субјеката (па и извршних дужника, физичких лица) уписаних у Књигу извршних дужника за територију Републике Србије, што *представља прописану и дозвољену обраду од стране Министарства*, у складу са чланом 67. Законом о извршењу и обезбеђењу и Правилником о јединственом регистру правних субјеката уписаног у књигу извршних дужника ("Сл. гласник РС", бр. 77/2011).

У делу претраге која се односи на предмете у *ванпарничном поступку* утврђено је да Портал јавно објављује имена, презимена и адресе становаша учесника у ванпарничном поступку, па чак и податке лица о чијем се лишавању пословне способности одлучује, како у окончаним, тако и у неокончаним поступцима.

У случају правноснажно окончаних поступака у којима је противник предлагача у потпуности или делимично лишен пословне способности, супротно одредбама чл. 16. - 18. ЗЗПЛ, на посредан начин врши се и обрада нарочито осетљивог податка о његовом здравственом стању, односно о његовом душевном стању и способности за расуђивање.

Иако правноснажно решење о лишењу пословне способности довољно говори о здравственом стању противника предлагача, његови подаци о личности у оквиру

Портала и поред тога, ипак се јавно објављују. Руковалац података врши предметну обраду и поред чињенице да члан 9. Закона о ванпарничном поступку ("Сл. гласник СРС", бр. 25/82 и 48/88 и "Сл. гласник РС", бр. 46/95 - др. закон, 18/2005 - др. закон, 85/2012 и 45/2013 - др. закон) јасно прописује да је у поступку у коме се одлучује о статусним стварима *јавност искључена*, односно у члану 44. истог Закона, да се правноснажно решење о лишењу пословне способности доставља *само матичару* ради уписа у матичну књигу рођених за то лице, *органу који води земљшину или другу јавну књигу о евиденцији непокретности*, као и *органу старатељства*. Јавно објављивање оваквог решења или података садржаних у њему, Закон не помиње.

У даљем току даљег вршења надзора, утврђено је да се на Порталу јавно објављују и подаци о личности окривљених лица, како у *кривичним поступцима* који су у току, тако и у поступцима који су правноснажно, или неправноснажно окончани. Подаци о личности окривљених лица који нису оглашени кривим, па и оних који јесу, су: име и презиме окривљеног лица, адреса становања (место, улица, број), а у притворским предметима на располагању су подаци на основу којих се може утврдити дужина боравка окривљеног у притвору.

Подаци који се тичу назива суда и својства тужилачке странке у поступку, у вези са осталим подацима о личности окривљеног, доволно одређују податке који се тичу тежине кривичних дела и запрећених казни за кривична дела из надлежности тог суда пред којим се води поступак.

Овде свакако треба указати и на одредбе члана 34. Устава РС ("Сл. гласник РС", бр. 98/2006) и члана 3. Законика о кривичном поступку ("Сл. гласник РС", бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013 и 45/2013) које прописују да се свако сматра невиним све док се његова кривица за кривично дело не утврди *правноснажном одлуком суда*. Обрађујући на наведени начин податке о личности окривљених у неправноснажно окончаним поступцима, Министарство директно крши *претпоставку невиности*, стављајући на тај начин на "јавни стуб срама" и она лица у односу на које ће суд донети правноснажне ослобађајуће пресуде.

Чињеница да се подаци о личности окривљених лица могу преузети, снимити, мултилицирати и похранити на најразноврсније медије, и да претраживани подаци у оквиру интернет Портала остају трајно забележени на вебу у виду кешираног садржаја, апсолутно доводи у питање и смисао законске рехабилитације осуђених лица и брисање података о осуђиваности из казнене евиденције (КЕ).

Када је у питању обрада података о личности правноснажно осуђених лица, Министарство у том делу врши и обраду која је супротна и чл. 16. - 18. ЗЗПЛ, обрађујући на овај начин нарочито осетљиве податке о осуди за кривично дело, без слободног пристанка лица на која се осуде односе.

Такође, у делу Портала који се односи на предмете у *парничном поступку* утврђено је да се објављују имена, презимена и адресе становања учесника у парничном поступку, односно странка у радним споровима.

Када су у питању *Електронске огласне табле* на интернет страницама судова, утврђено је да Портал путем активних линкова омогућава приступ истима, због чега је Повереник и у датом Упозорењу указао на следеће:

Извршеним надзором је утврђено да судови на својим интернет страницама, у оквиру тзв. "Електронске огласне табле", врше недозвољену обраду објављујући без правног основа управо оне одлуке суда које се према Закон о извршењу и обезбеђењу могу поставити само на огласној табли у згради суда.

Закључци о додељивању непокретности *продате* јавним надметањем или продајом путем непосредне погодбе, према одредбама Закона о извршењу и обезбеђења требало би да се објављују само на огласној табли у згради суда.

Међутим, исти се налазе и на интернет странцама судова у виду скенираних докумената у PDF формату, или word докумената, са подацима о личности извршног повериоца, извршног дужника, пуномоћника (име, презиме, адреса становаша), али и купца као трећег лица (име, презиме, адреса становаша), уз навођење износа новца који као најбољи понуђач то лице дало на име коштања предметне непокретности.

С друге стране, Закон о извршењу и обезбеђењу прописује да ће се на *интернет страници надлежног суда* објавити оглас о продаји јавним надметањем (члану 96. став 6.), закључак о продаји непокретности (члан 119. став 1.), али не и закључак о додељивању непокретности *продате* јавним надметањем (члан 128. став 5.) који се објављује само на огласној табли суда, као и закључак о додељивању непокретности *продате* непосредном погодбом (члан 129. став 2.)

Подаци о личности лица којем је нпр. додељена непокретност продата јавним надметањем, укључујући и износ новца дат на име вредности такве непокретности, није нешто што би требало да зна целокупна интернет заједница, иако интересовање и љубопитивост многих засигурно постоји.

Објављивање података у обиму који превазилази сврху обавештавања јавности (дакле, не и заинтересованих појединаца који би на прописан начин имали увид и у оне податке који нису доступни свима) о раду судова и ажурности појединих судија у поступању на конкретним предметима означеним одређеним идентификационим бројем, представља плодно тле за својеврсни војеризам и угрожавање приватности великог броја лица која учествују у поступцима пред судовима опште надлежности.

С обзиром на све напред наведено Повереник је дана 30.05.2013. године донео Упозорење из члана 56. став 1. ЗЗПЛ којим је упозорио Руковаоца података на неправилности у спровођењу и извршавању ЗЗПЛ приликом обраде података о личности у оквиру Портала судова Србије.

На дато Упозорење, до дана сачињавања овог Решења, Руковалац података није отклонио неправилности на које му је указано, нити је навео конкретне мере у циљу њиховог отклањања.

Уместо тога, дана 18.06.2013. године, актом број: 030-03-00021/2013-09/8, Руковалац података обавестио је Повереника да је поводом његовог Упозорења упутио допис члановима *Комисије за стандардизацију начина прикупљања и обраде података у примени пословног софтвера за управљање предметима у поступку прикупљања, обраде података, као и сачињавања извештаја у судовима у Републици Србији* (у даљем тексту: Комисија) која је, како је утврђено, формирана решењем Министра правде и државне управе, дана 08.03.2013. године, дакле, након окончаног надзора, а пре достављања наведеног Упозорења Повереника.

Дана 25.09.2013. године Повереник је дописом ургирао поступање по наведеном Упозорењу, констатујући да обавештење о предузетим мерама и планираним активностима за отклањање наведених неправилности у обради података о личности није добио, иако је од 06.06.2013. године, као дана пријема Упозорења, протекло укупно 111 (стотинуједанаест) дана.

Како дато Упозорење и доствљена ургенција нису произвели очекиване ефекте и одговарајућу реакцију Министарства, Повереник је у циљу отклањања утврђених неправилности донео ово решење.

Против овог решења није допуштена жалба, већ се може покренути управни спор тужбом Управном суду, у року од 30 (тридесет) дана од дана пријема решења (чл. 42. и чл. 56 ст. 3 ЗЗПЛ).

Извршење овог решења, у случају потребе, обезбеђује Влада Републике Србије (чл.41. ЗЗПЛ).

